

בְּפֶתַח יִשְׂרָאֵל

בין רצון לעונג

עיון במצוות נשיאת הארון.

(1) ספר במדבר פרק ז (ט) וְלִכְנֵי קֹדֶת לֹא נָתַן פִּי עֲבֹדַת הַקֹּדֶשׁ עֲלֵהֶם בְּפֶתַח יִשְׂרָאֵל .

(26) רמב"ם יד החזקה - הלכות כלי המקדש פרק ב : (יב) בעת שמוליכין את הארון ממקום למקום אין מוליכין אותו לא על הבהמה ולא על העגלות אלא מצוה לנוטלו על הכתף ולפי ששכח דוד ונשאו על העגלה נפרץ פרץ בעוזה אלא מצוה לנשאו על הכתף שנאמר כי עבודת הקדש עליהם בכתף ישאו:

(יג) כשנושאים אותו על הכתף נושאים פנים כנגד פנים ואחוריהם לחוץ ופניהם לפנים ובוהרים שלא ישמטו הבדים מן הטבעות שהמסיר אחד מן הבדים מן הטבעות לוקה שנאמר בטבעות הארון יהיו הבדים לא יסורו ממנו:

מצוות משא הארון בכתף- ספר דרך מצוותיך לאדמו"ר הצמח צדק

שע"ט (לשאת הבהנים הארון על הכתף שנאמר כי עבודת הקדש עליהם בכתף ישאו (במדבר ז' ט) וענין זאת המצוה פ"ה הרמב"ם פ"ב מהל' כלי המקדש הלכה י"ב י"ג וז"ל בעת שמוליכים הארון ממקום למקום אין מוליכין אותו לא על הבהמה ולא על העגלות אלא מצוה לנוטלו על הכתף ולפי ששכח דוד ונשאו על העגלות נפרץ פרץ בעוזה כו' כשנושאים אותו על הכתף נושאים פנים כנגד פנים ואחוריהם לחוץ ופניהם לפנים עכ"ל

ב (וביארר הענין הנה יובן בביאור ענין שכחה דודו שנשאו על העגלות וארז"ל (סוטה ל"ה א') שזה הי' עונש לו על שאמר זמירות היו לי חוקיך בבית מגורי כו' ששיבחה התורה בקראה אותה זמירות וא"ל הקב"ה דוד זמירות קרית להו חייך שאתה נכשל בדבר שאפ"ל תינוקות של בית רבן יודעים בו שנאמר כי עבודת הקדש כו'

ג) וביארר ענין פנימי וחיצוני התורה ומ"ש דוד לחיצונית התורה זמירות כו' הנה המצות נקראי רצון העליון ב"ה ופנימית הרצון הוא התענוג ומצד בחי' הרצון שבמצות שהוא בחי' חיצונית לגבי התענוג הוא השבחה הזה ששיבחה דהע"ה ואמר זמירות היו לי חוקיך, כי כמו הזמר שיכולים לנגן ולזמר ניגון א' כמה פעמים אע"פ שהכל עריבות ומתיקות א' מ"מ כשערב לו איזה ניגון מנגן וחוזר ומנגן אותו כמה פעמים ולא תקוץ הנפש בו ואדרבה תתענג כל פעם כמקדם מעוצם יפיו, וכך היו לי חוקיך חוק נק' מצוה שאין בה טעם ודעת מושג כמו פרה אדומה ושעטנז שאו"ה משיבים עליהם ובאמת כל המצות נק' חוקים כי הטעמים הגלוי' לפנינו אינם מספיקים כלל ואינם בערך הטעמים האמיתיים כמו שהן למעלה, ונמצא שלעינינו הם רק חוקים גזירת מלך כלומר שכך רצונו בלי טעם מוכן, ואמר שאעפ"כ עריכים עליו עד למאד, להיות כי בחי' הרצון הזה הוא רצונו ית' שהוא למעלה מהיות מושג לשום נברא בעולם ואפ"ל בעולם האצ"ל אינו מושג כמ"ש והחכמה מאין תמצא (איוב כ"ח י"ב) שהחכמה נק' עדן שממנו יוצא נהר הוא הדעת לגן היא הבינה שממנה ההתגלות תבונה ודעת בגדולת א"ס ב"ה לנשמות שבג"ע העליון שנהנים ומתענגים תענוג עצום ונפלא בהשגתם זו שהרי גם על געה"ת אמרו מוטב דלידייני' (חגיגה ט"ו ב') שכדאי המה יסורי גיהנם בשביל ליתי לעלמא דאתי .. ואע"פ שהרצון אינו מושג וא"כ הרצון שבציצית שוה עד"מ אל הרצון שבתפילין מאחר שהכל רצון בלי טעם מושג ה"ז כזמירות שמנגנים ניגון א' כמה פעמים כאשר טוב לפניו ויפה בעיניו כך להפליג מעלת תהלת הרצון שבמצות שהוא רצונו העליון ב"ה התענג בו דוד בכל מצוה ומצוה ובכל דקדוק ממנה כי הוא רצון ה' שלגבי בטילים כל העולמות כנ"ל עם שהוא ניגון וצורה א' עד"מ אבל מה טוב ומה נעים ומה יפה הוא עד מאד ומאד.

וא"ל הקב"ה דוד זמירות קרית להו כי מעלתה זו הוא רק מצד הרצון שבתורה ומצות כנ"ל שהוא רק בחי' אחוריים וחיצוניות לגבי פנימיותם הוא בחי' התענוג העליון ב"ה שיש בכל מצוה ממצות התורה שהוא סיבת הרצון ופנימיותו ותכליתו וחיותו וקיומו כי הנה מעלת התענוג על הרצון הוא גבוה מאד נעלה שהוא בחי' שעשוע המלך בעצמותו שא"ס ב"ה נק' מקור התענוגים ויובן זה עד"מ גם בגשמיות אנו רואים שהתענוג הוא הגדול מאד על כל כחות הנפש ומתפשט במרחב עצום כמו תענוג שבחוש הראי' וכו' כמה רבבות תענוגים פרטיי' מינים ממינים שונים, ותענוג שבחוש השמיעה הוא מהות תענוג אחר וגם בו כמה רבבות פרטיי', וכן עד"ז בריה ודבור וטעם ומכ"ש בכחות הנפש הפנימי' שיש בכל א' מהות תענוג אחר נבדל מן התענוג שבזולתו, מה שאין שום כח מכחות הנפש מתפשט במרחב כ"כ, וכאשר נעריך ונתבונן להבין ולהשכיל מזה על ענין מקור התענוגים למעלה הרי נודע שכל בחי' התענוג שבעוה"ז תהווה מפסולת דפסולת התענוג עליון ע"י שבה"כ אבל בחי' התענוג שבעולמות הרוחניים אפ"ל בגעה"ת נעלה הרבה לאין קץ, ואמנם מקור כל התענוגים הוא א"ס ב"ה ואין פ"א א"ס על עצמותו ממש ח"ו כי עצמותו אינו בגדר השפעה כלל אלא אורו ית' הוא הנק' מקור התענוג' להיות כי התענוג הוא בחי' א"ס ממש, והרצון הוא בחי' חיצינותו ובחי' אחוריים וכמ"ש אחר וקדם צרתני (תלים קל"ט ה') שכל בחי' צורה וגילוי יש בו אחר וקדם הוא בחי' הרצון והתענוג והם בחי' ב' פרצופי הכתר עתיק ואריך שבחי' עתיק הוא בחי' תחתונה שבא"ס ממש וכמ"ש במצות תשובה ובחי' אריך הוא הרצון שרש הנאצלים וכו' ועל ידו נמשך הארת התענוג בצמצום עצום להחכמה הנק' עדן דרך המזל הנ"ל ומזה נהנים מזיו הנמצאים דאב"ע כנ"ל, והנה מצד בחי' התענוג שבמצות הרי לא יתכן לקרותם זמירות ח"ו כניגון א' הנפלא שמנגנים אותו כמה פעמים מצד פליאתו והפלאה זו היא מעלת ביטול כל העולמות כנ"ל, כי לא זו הדרך במעלת העונג העליון ב"ה כי אדרבא כל מצוה הרי היא מיוחדת ונבדלת בצורתה מזולתה כי התענוג שבה אינו ממהות וסוג התענוג שבמצוה האחרת וכנ"ל במשל מהתחלקות סוגי התענוג בראי' ושמיעה כו' שכך עד"מ ציצית שרש' הוא ענין תענוג מיוחד ותפילין תענוג מיוחד ועד"ז כל התרי"ג מצות וז' מצות דרבנן שהם תר"ך עמודי אור כמנין כתר, ולזה נק' התענוג בשם פנים והרצון בשם אחר כי עד"מ העורף והצוואר ואחוריי הגוף שנקראו בכלל בחי' אחוריים הרי כולן בצורה א' שעור א' מכסה לכולן בשוה ואין התחלקות ביניהם אבל הפנים כל איברים מיוחדים ושונים וניכרים מובדלים בפעולתם ובתמונתם זמ"ז ראי' בעינים ושמיעה באזנים כו' וכך מצד הרצון הרי כל המצות צורה א' להן לומר שכך רצו וכו' עם שהרצון נפלא ונכבד למאד, אבל מצד התענוג שבהם שהוא פנימיותם הרי ניכרים כאו"א בצורה מיוחדת וענין מיוחד ונפלא ביותר לאין קץ ותכלית כי הוא בחי' א"ס ממש שאצלו ית' אין כל העולמות תופסי' מקום כלל ולשבחו בביטולם אצלו דכלא ואין ואפס ממש חשיבי' כנ"ל פ"ב אלא הוא שעשוע המלך המיוחד ב"ה בעצמותו.

ולפי שתפס דוד בחי' אחוריים לכך נענש מדה כנגד מדה בשכחה הבאה מבחי' אחוריים וגם השכחה בענין המצוה הוא ג"כ בענין זה שנשכח ממנו ענין המורה על מעלתה מצד בחי' הפנים דוקא שלכן נצטוו לשאת הארון בכתף ופניהם אל הארון כמש"ל בשם הרמב"ם שזהו ע"ד שהי' במ"ת פכ"פ דבר ה' (דברים ה' ד') פ"י פנים העליון הוא התגלות התענוג עליון שבכל מצוה שנתגלה אז לישראל ולכן על כל דיבור פרוחה נשמעתם כי כל דיבור הוא ענין תענוג מיוחד כנ"ל ופנים שבישראל היו ג"כ לעומת פנים זה דהיינו שגם הם הי' כל חפצם ותענוגם רק באלקות בלבד הוא בחי' אהבה בתענוגי' שאין לו שום תענוג בדבר מעניני עוה"ז זולתי אלקותו ית' משא"כ בחי' אחוריים הוא כשכחה הוא עצמו לעשות רצון ה' הגם ששולט על יצרו ומושל ברוחו ועושה רצונו כרצונו אבל הכל דרך כפי' בלתי השתוקקות וכלות הנפש פנימי' מאיליו שתמשך נפשו לזה (וכמ"ש הרמב"ם פ"ו מן הח' פרקים למס' אבות שזהו ההפרש בין הכובש את יצרו ובין החסיד המעולה יעו"ש) ולכן הי' אז במ"ת יחוד נפלא פכ"פ ונצטוו ג"כ בנשיאת הארון שנמשך מבחי' פנימי' העליון שלכן לא הי' בהם אחר והיו כתובים משני עבריהם כו' שיהיו ג"כ פניהם אל הארון להיות פכ"פ, רומז לענין הנ"ל שיהי' הפנימי' לאלקות ובוזה יהי' כל חפצו וישעו ומגמתו ותשוקתו, ואחוריים כלפי חוץ להיות ההשתמשו' בענינים המוכרחים לקיום העולם וגופו וכני ביתו רק בהכרח בלתי עונג בזה אלא שמוכרח לעשותם כדי לקיים גופו וגוף ב"ב כמשפט התורה בכדי שיעזוב לתכלית האמיתי הוא עבודת ה' והשגתו ע"י תורה ומצות שלשם פניו מביטים ומסתכלים וחפצו ותשוקתו וזשארז"ל כמי שכפאו כו' (נדרים כ' ב') ועי"ז עולים כל מעשי' שעושי' בבחי' אחוריים להיות מתכללים באור ה' בבחי' פנים העליון וכמ"ש במ"א ע"פ ידך בעורף אויביך כו' ודהע"ה שתפס לשבח התורה בבחי' אחוריים שלה ולא באמיתת פנימיותה לכך נעלם ממנו לפי שעה מצוה זו המורה על מעלת פנימית התורה דוקא כמ"ש עבודת הקדש עליהם כו' וד"ל: